

Bolagspolicy för Tjörns kommun

Antagen av kommunfullmäktige 2009-04-16 (KF § 45)

1 Bakgrund

Genom beslut i kommunfullmäktige den 22 december 2008 (KF § 175) beslutades att bilda en bolagskoncern med Tjörns Kommunala Förvaltnings AB som moderbolag till kommunens övriga bolag. Som underlag för detta beslut låg bl.a. ett tjänsteutlåtande från kommunkansliet daterad 2008-11-06.

Syftet med koncernbildningen var att renodla bolagens utförarroll och att genom samordning utnyttja de personella resurserna så att det ur ett koncernperspektiv skapas en så kostnadseffektiv organisation som möjligt

De kommunala bolagen är instrument för kommunens verksamhet. Kommunfullmäktige bär det politiska ansvaret för dem. De kommunala bolagens roll är närmast att se som alternativ till de kommunala nämnderna, tillkomna genom beslut av kommunfullmäktige och därför ytterst under kommunfullmäktiges ledning.

2 Kommunens överordnade ställning och ledningsfunktion

Aktiebolagslag och bolagsordning utgör bolagets konstitution. Bolagets verksamhet, sådan den lagts fast i bolagsordningen, omhänderhas av en styrelse som ägaren utsett. Styrelsen i sin tur utser verkställande direktör som under styrelsen ombesörjer den löpande verksamheten.

Enligt 3 kap 17 § kommunallagen åläggs kommunfullmäktige att beträffande de kommunala bolagen

1. Fastställa det kommunala ändamålet med verksamheten,
2. Utse samtliga styrelseledamöter,
3. Se till att fullmäktige får ta ställning innan sådana beslut i verksamheten som är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt fattas

Fullmäktige skall också utse minst en lekmannarevisor i aktiebolag där kommunen direkt eller indirekt innehar samtliga aktier.

Vidare skall bestämmelserna i 1 kap. 9 § sekretesslagen (1980:100) om allmänhetens rätt att ta del av handlingar hos kommunala företag gälla.

De ovan angivna kraven skall tillgodoses genom införande av bestämmelser i bolagens bolagsordningar med erforderliga kompletteringar i ägardirektiven till bolagen.

Kommunstyrelsen åläggs också i 6 kap 1 § kommunallagen att ha uppsikt över kommunal verksamhet som bedrivs i de kommunala bolagen. I denna tillsyn ligger i första hand att följa de kommunala bolagens ekonomiska utveckling men också att följa hur företagen tillgodoser det kommunala ändamålet med verksamheten och övriga direktiv som uppställts för verksamheten.

Kommunstyrelsen skall således kontrollera efterlevnaden av samtliga de ägardirektiv som uppställs för bolagen av kommunfullmäktige. Sådana direktiv återfinns i bolagsordningar, särskilda ägardirektiv och denna bolagspolicy. Genom att kommunstyrelsen också har att tillvarata kommunens intressen vid bolagsstämmor i bolagen kan kommunstyrelsen för kommunfullmäktiges räkning utöva påtryckning genom att med bolagsstämmobeslut markera nödvändigheten av förändring i visst avseende av bolagets verksamhet. Allt dock under fortsättning att kommunstyrelsens agerande grundas på ett uttalande eller beslut av fullmäktige.

Tjörns kommun har genom denna policy givit Tjörns Kommunala Förvaltnings AB, (nedan kallat moderbolaget), uppdraget att för kommunens räkning fortlöpande följa dotterbolagens verksamhet.

3 Rättsliga konsekvenser av övergång till bolagsform

Kommunalrättsligt gäller att endast sådan verksamhet som kommunen får driva enligt kommunallagen skall återfinnas i de kommunala bolagen. Kommunen är med vissa undantag skyldig att de kommunalrättsliga principerna för kommunal kompetens såsom självkostnads-, likställighets- och lokaliseringsprinciperna samt förbuden mot stöd till enskilda och förbud mot huvudsakligt vinstsyfte m.fl. upprätthålls i bolagen i den mån principerna skulle ha gällt för motsvarande verksamhet i nämndform. Konsekvenserna av övergången till privaträtt är också

att beslut fattade av bolagsorganen inte kan överklagas till förvaltningsdomstol.

4 Formella styrinstrument

För kommunens bolag skall gälla att styrelserna normalt utses för en fyraårig mandatperiod, att kommunstyrelsen äger rätt till information om bolagets verksamhet samt att bolagsordningen inte får ändras utan godkännande av fullmäktige. Bolagsordningen skall i övrigt ej belastas med detaljföreskrifter utan endast med direktiv av mer konstitutionellt slag. Här åsyftas exempelvis sådant som att de kommunalrättsliga principerna för kommunal kompetens skall vara tillämpliga, med vissa undantag.

Det formella styrinstrumentet som skall utnyttjas för mer operativ eller strategisk styrning är bolagspolicy och ägardirektiv.

Kommunstyrelsen har inte befogenhet att avsätta ett bolags styrelse p.g.a. vägran att verkställa fastlagt direktiv. En sådan åtgärd kan endast vidtas av fullmäktige då det är fullmäktige som utser styrelsen vilket är ett obligatorium

5 Kommunstyrelsen och den operativa koncernledningen

Kommunstyrelsens uppgift blir i första hand att ansvara för att fullmäktiges direktiv för bolagen - oberoende av hur de kommit till uttryck - verkställs. Detta kan kräva att mer principiella och övergripande uttalanden preciseras och konkretiseras gentemot bolagen. Kommunstyrelsen måste också lägga upp ett fungerande system för hur den fortlöpande uppföljningen och tillsynen av bolagen skall tillgå. Det är angeläget att denna såväl som annat som följer av styrelsens ledningsfunktion i första hand bygger på en dialog mellan styrelsen och bolagen. Samförstånd är ledstjärnan och det är för bolagen ett värde i att ägarrepresentanterna också får framlägga sina synpunkter i enskilda ärenden av principiell karaktär. Kommunstyrelsen förutsätts i sin tur ha förståelse för styrelsernas ambitioner att inom givna ramar självständigt få hantera de angelägenheter man blivit satt att sköta.

Det kan dock finnas ärenden som för det enskilda bolaget framstår som en mer rutinmässig förvaltningsåtgärd men där kommunen av exempelvis policyskäl vill se en bestämd lösning. Bolagen måste i en sådan situation acceptera kommunens överordnade ställning.

Viktigt är också i relationen mellan kommunen och bolagen att den organisatoriska hierarkin respekteras. Kommunstyrelsens synpunkter på bolagets verksamhet skall framföras till bolagens styrelser.

6 Ledningsfunktionen vid minoritetsägande

Ledningsfunktionen ändras när kommunen inte är ensam ägare av bolaget utan samverkar med annan som exempelvis i länstrafikbolag, kraft- och avfallsbolag. Det är då mycket viktigt att kommunens intressen i väsentliga frågor läggs fast i samarbetsavtal - konsortialavtal - med övriga aktieägare innan verksamheten påbörjas. Härigenom förhindras att aktiebolagslagens röstregler, som bygger på majoritetsprincipen, leder till oönskade konsekvenser för minoritetsägarna.

7 Principer och direktiv

Direktiv och riktlinjer för bolagens verksamhet och kommunens relation till bolagen kan grupperas efter funktion och syfte. I nedan angivna avseenden skall följande gälla.

A. Kommunaldemokratiska och kommunalrättsliga direktiv

Bolag som står i abonnentrelation till kommuninvånarna skall åläggas att tillämpa de kommunala självkostnads- och likställighetsprinciperna, om inte gällande rätt särskilt angivit annat. Detta skall fastställas i bolagsordningarna.

B. Materiella verksamhetsdirektiv

Beroende på vilken verksamhet bolaget bedriver kan kommunen önska styra det i mer konkreta avseenden. Direktiv av detta slag utfärdas av fullmäktige vid behov.

Detta kan ske genom särskilt utfärdade direktiv, beslut i visst ärende eller inom ramen för beslutad budget.

C. Löpande tillsyn och uppföljning

Kommunstyrelsen svarar för den löpande uppföljningen och tillsynen över de kommunala bolagen enligt lag och reglemente. Enligt ägardirektiv ombesörjes dessa uppgifter av moderbolaget. Moderbolaget avgör själv vilken information och redovisning som erfordras, vilka former som skall användas och frekvensen i informationsflödet. Uppläggningsen förutsätts ske i samråd med bolagen. Sekretessfrågorna måste därvid uppmärksammas.

D. Vissa särskilda frågor

För relationen mellan kommunen och bolagen skall i övrigt följande gälla.

- a) Kommunens ombud till bolagsstämman utses av kommunstyrelsen och förses med vederbörlig fullmakt. Denna behörighet kan regleras i kommunstyrelsens delegationsordning.
- b) Kommunstyrelsen bör vid behov lämna skriftlig instruktion till ombudet. Instruktion får endast avse ställningstagande som omfattas av kommunstyrelsens förvaltningsuppdrag och delegation enligt kommunstyrelsereglementet och delegationsordningen.
- c) Bolagens årsredovisning skall överlämnas till kommunfullmäktige för kännedom enligt av kommunen årligen fastställd tidplan.
- d) Revisionsberättelsen och granskningsberättelsen skall samtidigt som årsredovisningarna överlämnas till kommunfullmäktige för kännedom.
- e) Kommunens och bolagens revision skall samordnas. Detta skall tillgå så att minst en av kommunens revisorer och minst en av revisorssuppleanterna också väljs till lekmannarevisor i bolagen.
- f) Sedan val till kommunfullmäktige ägt rum skall nya styrelser utses. Eftersom det är fullmäktige som utser styrelserna kan detta tillgå så att fullmäktige, samtidigt som man väljer nya ledamöter till de kommunala nämnderna, utser

- g) Bolagen skall tillhandahålla kommunstyrelsen/lmoderbolaget den information som erfordras for att kommunstyrelsen skall kunna upprätta kommunens årsredovisning enligt kommunallagen och moderbolagets årsredovisning enligt aktiebolagslagen.
- h) Kommunfullmäktige fastställer grunderna för arvode och andra ersättningar som skall utgå till styrelseledamöter och suppleanter samt de revisorer och suppleanter som utses av fullmäktige.
- i) De direktiv som fastställs i denna bolagspolicy, bolagsordningen och särskilda ägardirektiv syftar till att utgöra tillräckligt underlag for att bolagens förvaltning skall kunna ges en helt affärsmässig inriktning inom ramen för rådande kommunalrättsliga begränsningar.

8 **Bolagspolicyn som direktiv för kommunens bolag**

Denna bolagspolicy skall fastställas av kommunfullmäktige för tillämpning av kommunens bolag. Respektive bolag har att därefter på bolagsstämma besluta om att bolagspolicyn skall följas.